

STORTINGET

Dokument 13

(2023–2024)

Årsrapporter til Stortinget
fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger
for 2023

Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2023

Til Stortinget

Under følger årsrapportene for Stortingets delegasjoner til følgende interparlamentariske forsamlinger:

- Det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) og ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA)
- Den interparlamentariske union (IPU)
- EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene
- Europarådets parlamentariske forsamling (PACE)
- Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid (CPAR)
- NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA)
- OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA)

Årsrapporten til Nordisk råds delegasjon for 2023 behandles separat. Det rapporteres ikke fra Stortingets delegasjon for forbindelser med Europaparlamentet og Stortingets delegasjon til Konferansen om EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik, der deltakelsen for begge utgår fra utenriks- og forsvarskomiteen.

Årsrapportene som følger, gir et bilde av omfanget og bredden i Stortingets interparlamentariske delegasjoners virksomhet i 2023. De beskriver arbeidet i de ulike delegasjonene og hvilke temaer som har preget samarbeidet. Delegasjonene har ulike tematiske og geografiske virkeområder. Parlamentarikerforsamlingene har forskjellig tilknytning til de multilaterale foraene de er assosiert med. Noen har tett kontakt med regjerings-

sidens del av organisasjonen, mens andre har mer indirekte tilknytning. Noen av forsamlingene vedtar resolusjoner gjennom året, mens andre gjør sine vedtak på en årlig sesjon. Parlamentarikerforsamlingene har likevel mange fellestrekk og er viktige for den demokratiske forankringen av multilaterale politiske prosesser.

Krig i Ukraina og Midtøsten

Russlands krig mot Ukraina var et dominerende tema i de interparlamentariske forsamlingene også i 2023. NATO PA, PACE og OSSE PA fortsatte, med full støtte fra Stortingets delegasjoner, sine massive og utvetydige fordømmelser av Russlands krigføring. I 2023 hadde disse forsamlingene samtidig et stadig sterkere fokus på Ukrainas vei videre. Blant annet tok de til orde for en bred internasjonal innsats for gjenoppbygging av landet og for å straffe krigsforbrytelse. EØS- og EFTA-parlamentarikerkomiteene arbeidet også mye med ulike aspekter ved krigen, inkludert om betydningen av sanksjonene mot Russland, Ukrainas EU-søknad og samarbeidet med EU på andre områder knyttet til krigen.

Mot slutten av 2023 hersket det økende bekymring for svekket vestlig engasjement i det som nå tegner til å bli en langvarig krig i Ukraina. Dette førte, ikke minst i NATO PA, til en stadig sterkere betoning av hvor avgjørende fortsatt støtte til Ukraina er for europeisk sikkerhet. OSSE PA etablerte en støttegruppe for Ukraina for å følge utviklingen enda tettere.

I de interparlamentariske forsamlingene der Russland tidligere var et aktivt medlem, fortsatte landets krigføring i Ukraina å påvirke samarbeidet i utstrakt grad gjennom hele 2023. Det arktiske parlamentariker-samarbeidet var fortsatt på pause ved utgangen av året. De vestlige medlemslandene og Europaparlamentet

møttes i stedet til uformelle møter som Russland ikke ble invitert til. I OSSE PA førte forsøk på å ekskludere Russland ikke frem. Russland og Belarus uteble likevel fra de fleste møtene fordi deres delegasjoner fortsatt ble nektet visum til vestlige land. Når de likevel deltok på forsamlingens vintermøte i Wien i februar, satte dette et altoverskyggende kontroversielt preg på arrangementet.

Både i IPU og AIPA ble det derimot enda tydeligere at synet på skyld og ansvar i store konflikter varierer mer i globale parlamentarikerforsamlinger enn i dem som har et europeisk/vestlig tyngdepunkt. I 2022 vedtok IPU to resolusjoner som fordømte Russlands krigføring i Ukraina. I 2023 lyktes det ikke vestlige land å få oppslutning om liknende initiativ. Også Hamas' terrorangrep mot Israel 7. oktober, og Israels påfølgende krigføring i Gaza, ble mot årets slutt et sentralt og kontroversielt tema i mange av de interparlamentariske forsamlingene, og anskueliggjorde store splittelser mellom ulike land og regioner i verden.

Geopolitiske spenninger og deres konsekvenser

Global konkurransekraft var et hovedfokus for EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene og for Stortingets delegasjon i 2023. Grønn og digital omstilling påvirker i økende grad EU- og EFTA-landenes politikktvikling og samarbeid direkte, ikke minst fordi den økte rivaliseringen mellom USA og Kina kan komme til å true tilgangen på kritiske råvarer. EU ser nå tidligere adskilte politikkområder stadig mer i sammenheng, og har lenge hatt ambisjoner om økt strategisk autonomi. Stortingets delegasjon hadde i 2023 stor oppmerksomhet om hvilke utfordringer og muligheter dette kan innebære for Norge.

Menneskerettigheter under press i Europa

PACE og Europarådet opprettholdt i 2023 sin store oppmerksomhet på den negative utviklingen man fortsatt ser i Europa på menneskerettighets-, demokrati- og rettsstatsområdet. Særlig fremhevet de Russlands aggresjonskrig i Ukraina og de omfattende menneskerettslige konsekvensene av krigen, som også får ringvirkninger i resten av Europa. Et hovedmål med Europarådets toppmøte for stats- og regjeringssjefer i Reykjavik i mai – som ble arrangert etter initiativ fra PACE – var å snu den negative utviklingen på disse områdene. Stortingets delegasjon til PACE verdsatte at Europarådet fikk den første reelle budsjettøkningen på 17 år.

Også OSSE PA hadde et stort fokus på demokrati- og menneskerettighetssituasjonen i Europa. Den norske delegasjonen deltok i tre valgobservasjoner, og fikk under hovedsesjonen gjennomslag for en tilleggsresolusjon om støtte til demokratisk utvikling i Belarus.

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) og ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA) for 2023

Stortingets delegasjon til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) og ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA) for valgperioden 2021–2025 består av:

Medlemmer	Varamedlemmer
Åslaug Sem-Jacobsen (Sp), leder	Sverre Myrli (A)
Erna Solberg (H), nestleder	Helge André Njåstad (FrP)
Truls Vasvik (A)*	Grete Wold (SV)

* Vasvik fungerte som statssekretær for Helse- og omsorgsdepartementet fra 22. mai til 12. oktober 2023.

Generelt

Stortinget opprettet 18. juni 2015 en fast delegasjon til det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP). Delegasjonens arbeidsområde ble 19. november 2020 utvidet til å omfatte ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA) etter at Stortinget ble tatt opp som fast observatør i september samme år.

ASEP er et parlamentarisk forum som speiler det såkalte ASEM-samarbeidet. ASEM (Asia-Europe Meeting) er en dialog på regjeringnivå mellom Europa og Asia om politiske, økonomiske og kulturelle spørsmål. Det ble etablert i 1996 av EU, ASEAN¹, Kina, Japan og Sør-Korea. Siden 1996 har samarbeidet blitt betraktelig utvidet, og det har nå 52 medlemmer. Norge ble tatt opp som medlem av ASEM i 2012, og som en direkte konsekvens av dette ble Stortinget tatt opp som medlem av ASEP i 2014. ASEP består av nasjonale parlamentarikere fra alle ASEM-landene og fra Europaparlamentet. Europa og Asia bytter på å være vertskap for ASEP-møtene, som finner sted annethvert år. Deltakelse i ASEP er en god plattform for parlamentarisk kontakt med asiatiske land, og for å følge utviklingen i Asia i en tid hvor denne regionen er av økende betydning for Norge.

AIPA er en interparlamentarisk forsamling bestående av nasjonale parlamenter i de ti ASEAN-landene i Sørøst-Asia og nasjonale parlamenter i en rekke observatørland i Asia, Stillehavet og Europa. Norske myndigheter inngikk i 2015 i et formelt partnerskap med ASEAN på et bredt spekter av samarbeidsområder. Stortinget har hvert år fra og med 2018 deltatt som gjest på AIPAs årlige generalforsamlinger, og jobbet strukturert med å etablere tettere relasjoner til ASEAN-landene.

ASEP/AIPA-delegasjonen er den minste faste delegasjonen Stortinget har. Både faste medlemmer og varamedlemmer deltar aktivt i arbeidet. Det er relativt få faste møter, og delegasjonen har derfor et handlingsrom til selv å ta initiativ til, og delta på aktiviteter relatert til, samarbeid med asiatiske land.

Hovedsaker i 2023

Geopolitisk rivalisering, krig i Ukraina og Midtøsten og behov for grønn omstilling gjør det viktigere enn noen gang å søke tettere relasjoner med likesinnede land i Asia. Det er også avgjørende å ha en strategisk forståelse av regionens utvikling og de ulike landenes interesser i forhold til Norge, Europa og NATO.

ASEAN-landene er i denne sammenheng av stor betydning for Norge, som det raskest voksende markedet i verden og som viktige handelspartnere for Norge. I tillegg er regionen preget av geopolitiske spenninger, særlig rivaliseringen mellom Kina og USA. Det er derfor både betydningsfullt og positivt at ASEAN fremmer multilateralisme, diplomati og fred og forsoning som de viktigste løsningene på de globale krisene vi står overfor. Med felles interesser knyttet til en regelstyrt verdensorden, er ASEAN en stadig viktigere samarbeidspartner for Norge.

Delegasjonen gjennomførte i mai et arbeidsbesøk til Brussel. EUs geopolitiske strategi overfor Asia generelt, og Kina spesielt, var et overordnet tema for møtene. Formålet var å få innsikt i EUs analyser, politiske og juridiske verktøy på dette feltet, særlig når det gjelder økonomisk sikkerhet i forbindelse med investeringer og tilgang til kritiske råvarer.

Delegasjonen skulle etter planen ha deltatt på ASEP 11. sesjon, som skulle ha funnet sted i Europaparlamentet våren 2023. Møtet ble imidlertid avlyst på grunn av krigen i Ukraina. På regjeringssiden har ASEM-samarbeidet ligget brakk det siste året fordi Russland, som også er medlem, har brukt forumet til å spre krigspropaganda. Man har fra europeisk side ikke ønsket å tilrettelegge for dette gjennom å være vertskap for møter som Russland også må inviteres til. Europaparlamentet har valgt å legge seg på samme linje som EUs utenrikstjeneste.

I august 2023 deltok Stortingets delegasjon som observatører på AIPAs 44. generalforsamling i Indonesia. Delegasjonen benyttet anledningen til bilateral dialog

1. ASEANs medlemsland er Brunei, Filippinene, Indonesia, Kambodsja, Laos, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailand og Vietnam.

med flere av ASEANs medlemsland og andre observatørland. Det ble også arrangert et eget sidearrangement om likestilling med indonesiske organisasjoner, og møter om grønn omstilling og bærekraft med ulike næringslivsaktører.

I løpet av 2023 møtte delegasjonen også ambassadører og delegasjoner fra Sør-Korea, Japan, India, Kina og Indonesia. Delegasjonen hadde også møter med politisk ledelse i UD.

Delegasjonens planer for 2024

ASEP/AIPA-delegasjonen vil i 2024 videreutvikle sitt samarbeid med ulike asiatiske land og med ASEAN spesielt, og fortsette den gode dialogen med de relevante ambasadene i Oslo.

Delegasjonen vil i februar avlegge et arbeidsbesøk til India. Formålet er å få en dypere forståelse av Indias innenrikspolitiske utvikling og geopolitiske betydning. Verdens mest folkerike demokrati har de siste årene gjennomgått politiske endringer som har satt nettopp demokratiet under press. Samtidig har landets geopolitiske betydning økt i takt med rivaliseringen mellom USA og Kina. India er i kraft av sin store befolkning, vok-

sende økonomi og økende militære kapasitet en betydelig maktfaktor, og en viktig aktør i det globale geopolitiske spillet. Som en av de største nasjonene i «det globale sør» er landet også en viktig stemme i utviklingen av global politikk innen økonomi og klima. I forkant av reisen vil delegasjonen arrangere et internt seminar på Stortinget med relevante fagpersoner.

AIPA-sesjonen i 2024 vil finne sted i Laos. Dette blir en god anledning til å følge opp mye av arbeidet som ble gjort under AIPA-sesjonen i Indonesia i 2023. I tillegg vil det være naturlig å legge opp til bilaterale møter med ASEAN-landene og andre relevante observatørland. I forkant eller etterkant av sesjonen ønsker delegasjonen også å legge inn et besøk i Vietnam, der næringsliv og grønt industrisamarbeid vil bli et hovedtema. Både i ASEAN/AIPA-sammenheng og i bilaterale møter i Vietnam vil multilateralt samarbeid, respekt for folkeretten og FNs bærekraftsmål stå sentralt.

Delegasjonen vil fortsette å ta imot besøk fra asiatiske parlament og ambassader, og følge den politiske utviklingen i regionen gjennom fagseminarer, møter med politisk ledelse i UD og andre aktiviteter.

Oslo, den 23. januar 2024

Åslaug Sem-Jacobsen
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2023

Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for valgperioden 2021–2025 består av følgende medlemmer:

Medlemmer	Varamedlemmer
Tellef Inge Mørland (A), leder	Linda Monsen Merkesdal (A)**
Ingunn Foss (H), nestleder	Ove Trellevik (H)
Silje Hjemdal (FrP)	Birgit Oline Kjerstad (SV)
Ola Borten Moe* (Sp)	Grunde Almeland (V)

*Ola Borten Moe erstattet Gro-Anita Mykjåland 5. oktober 2023

** Linda Monsen Merkesdal erstattet Even Eriksen 5. oktober 2023

Generelt

IPU ble etablert i 1889 og er en verdensomspennende parlamentarikerforsamling med medlemmer fra 179 land. Forsamlingen arbeider for å fremme fred, samarbeid og utvikling av representativt demokrati. Tiltak for å øke kvinneandelen både i parlamenter og i politikk generelt har høy prioritet. Blant IPU's arbeidsmetoder er erfaringsutveksling og informasjonsdeling mellom parlamentene, tematiske program iverksatt av IPU's sekretariat, og tilrettelegging for parlamentarisk engasjement i viktige internasjonale spørsmål.

I IPU er det etablert fire faste komiteer for henholdsvis 1) fred og internasjonal sikkerhet, 2) bærekraftig utvikling, finansiering og handel, 3) menneskerettigheter og demokrati og 4) FN-spørsmål. I tillegg finnes det særskilte fora for kvinnelige parlamentarikere og unge parlamentarikere, en komité for Midtøsten-spørsmål og en komité for parlamentarikeres menneskerettigheter, som følger opp sakene til fengslede parlamentarikere. Det er to årlige sesjoner, én om høsten og én om våren. Sesjonene har et hovedtema og et såkalt hastetema («emergency item»).

Landene i IPU er organisert i geopolitiske grupper. Norge er medlem av den såkalte «12 Plus-gruppen» som består av 47 land, de aller fleste av dem vestlige og demokratiske.²

Hovedsaker i 2023

Delegasjonen deltok i februar på den årlige høringen i FN i New York. Tema denne gangen var bærekraftsmål 6 om rent vann og gode sanitærforhold. I etterkant av oppholdet i New York gjennomførte delegasjonen nok en gang et studiebesøk til Washington D.C. sammen med de andre nordiske delegasjonene. Et viktig tema under oppholdet i den amerikanske hovedstaden var den økende skepsisen man ser på republikansk side når det gjelder å opprettholde økonomisk og militær støtte til Ukraina.

Også i 2023 har krigen i Ukraina preget møtene i IPU. Når parlamentarikere fra 179 land møtes, blir det imidlertid tydelig at Norges og Vestens syn på krigen ikke deles av alle. I 2022 lyktes det Norges geopolitiske gruppe å få flertall for to resolusjoner som fordømte Russlands angrepskrig. I 2023 var vurderingen at det ville bli vanskelig å igjen få igjennom tilsvarende forslag, og at man ville bli møtt med påstander om at vår gruppe land bare bryr seg om sitt nærområde. Gruppen valgte derfor å ikke fremme tilsvarende forslag.

IPU's vårsesjon fant sted i Bahrain i mars 2023. Tema for generaldebatten var kamp mot intoleranse. Ingunn Foss la i sitt innlegg vekt på ytringsfrihet. Gro-Anita Mykjåland tok i sitt innlegg opp kvinner og jenters rett til utdanning, særlig i lys av forholdene i Afghanistan etter Talibans maktovertakelse. Et forslag om å avhjelpe de humanitære krisene i Ukraina, Afghanistan, Syria og andre land ble valgt som hastetema. Forslaget var fremmet av 12 Plus-gruppen og Latin-Amerikagruppen.

Under oppholdet i Bahrain besøkte delegasjonen den multinasjonale marinestyrken Combined Maritime Forces (CMF) på flåtebasen i Manama.

Høsts sesjonen fant sted i Luanda, Angola i oktober 2023. Tema for generaldebatten var bærekraftsmål 16 om sterke institusjoner. I sitt innlegg kritiserte delegasjonsleder Tellef Inge Mørland blant annet handlingslammelsen i FNs sikkerhetsråd. Silje Hjemdal oppfordret på sin side Iran til umiddelbart å sette fri årets vinner av Nobels fredspris, Narges Mohammadi.

Under sesjonen i Angola ble det ble fremsatt to konkurrerende forslag til hastetema om Gaza. Den arabiske gruppen, den afrikanske gruppen, Indonesia og Iran fremsatte et forslag med tittelen «Stopping the war and violations of human rights in Gaza» som ikke nevnte Hamas' terrorangrep på Israel tidligere samme måned. Det andre forslaget, som ble fremmet av Canada på vegne av land i 12 Plus-gruppen, het «Towards common ground for peace». Dette forslaget hadde en bredere tilnærming, der også Hamas' angrep ble omtalt. Det første

2. <https://12plus.net/le-groupe-12/composition-du-groupe/>

forslaget fikk flest stemmer, men grunnet IPU's regler om to tredjedels flertall ble ingen av forslagene satt på dagsordenen. Mange av landene i «det globale sør» benyttet sin taletid i generaldebatten til å fordømme Israel for krigføringen i Gaza og til å anklage landene i 12 Plusgruppen for dobbeltmoral. Israel deltok ikke på møtene i Angola.

Under sesjonen i Angola ble det også vedtatt en resolusjon om å bekjempe menneskehandel med barnehjemsbarn. Som en del av det forberedende arbeidet med resolusjoner til vårsesjonen ble det holdt høringer om autonome våpen og kunstig intelligens, og om hvordan man kan fremstille grønn energi til en rimelig pris.

I Luanda ble Tanzanias parlamentspresident Tulia Ackson valgt til IPU's nye president for de neste tre årene. Ackson ble valgt med 57 prosent av stemmene, og er den første afrikanske kvinnen i denne posisjonen.

Delegasjonens planer for 2024

I februar 2024 vil delegasjonen nok en gang delta på høringer i FN i New York. Tema vil være fred og konfliktløsning. De nordiske IPU-delegasjonene vil også, i likhet med i de foregående årene, gjennomføre et felles studiebesøk til Washington D.C. under oppholdet i USA. IPU's vårsesjon finner sted i Genève i mars. Hvor høstsessjonen skal finne sted, er ikke bestemt per januar 2024.

Delegasjonen vil fortsette å benytte muligheten til bilaterale møter i forbindelse med IPU-sesjonene. Samarbeidet med de nordiske IPU-delegasjonene vil også i 2024 være viktig. I 2024 har Stortingets delegasjonen formannskapet i den nordiske gruppen, og dermed ansvar for å arrangere møter der standpunkter koordineres.

Oslo, den 23. januar 2024

Tellef Inge Mørland
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS for 2023

Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS for valgperioden 2021–2025 består av:

Medlemmer	Varamedlemmer
Trine Lise Sundnes (A), leder	Nikolai Astrup (H)
Torgeir Knag Fylkesnes (SV), nestleder	Åsmund Aukrust (A)
Sivert Bjørnstad (FrP)	Terje Halleland (FrP)
Heidi Nordby Lunde (H)	Mani Hussaini (A)
Per Olaf Lundteigen (Sp)	Mímir Kristjánsson (R)
Runar Sjøstad (A)	Ole André Myhrvold (Sp)
	Sveinung Rotevatn (V)
	Per Martin Sandtrøen (Sp)
	Jan Tore Sanner (H)
	Solveig Vitanza (A)

Generelt

Delegasjonen utgjør en sentral del av Stortingets arbeid med Norges forhold til Den europeiske union (EU), Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Det europeiske frihandelsforbund (EFTA). Den bidrar til å koble det interparlamentariske arbeidet sammen med arbeidet i Europautvalget og ulike fagkomiteer på Stortinget. Dette er i samsvar med målet om en mer aktiv EU-politikk i Innst. S. nr. 115 (2006–2007) og Innst. 227 S (2012–2013).

Hovedsaker i 2023

Europeisk samarbeid om håndteringen av Russlands krig mot Ukraina forble et sentralt tema for delegasjonen i 2023. I møter med Europaparlamentet, Europakommisjonen og EFTAs ministre var det særlig fokus på EUs og EFTA-landenes respektive støtteprogram for Ukraina, oppfølging av sanksjonsregimet mot Russland og pågående forhandlinger mellom EFTA og Ukraina om en modernisering av handelsavtalen fra 2010. Delegasjonen var positiv til en ny handelsavtale mellom EFTA og Moldova som ble presentert under EFTAs ministermøte i juni. I et møte med Moldovas utenriksminister understreket delegasjonen den positive betydningen avtalen vil kunne ha for Moldovas europeiske integrasjon.

Global konkurransekraft var også et gjennomgangstema for delegasjonen i 2023. Dette ble hovedtema i møtet med EFTAs ministre, i interne EFTA-parlamentarikermøter og i møter med Europaparlamentet. Diskusjonene reflekterte hvordan den grønne og digitale omstillingen som verden skal gjennom nå, påvirker EU- og EFTA-landenes politikktutvikling og samarbeid direkte, noe den tilspissede stormaktrivaliseringen mellom USA og Kina også bidrar sterkt til. Dette er tydelig ved at politikkområder som tidligere var mer adskilt – som klima, energi, handel, industri, sikkerhet, bered-

skap og helse – nå blir utviklet stadig mer sammenhengende, og til dels vil kreve nye samarbeidsformer med EU. Det viste seg også ved at EU utviklet seg som geopolitisk aktør med fortsatt ambisjon om økt strategisk autonomi. Dette vil kunne ha betydning for EØS-samarbeidet, men vil også kunne påvirke EFTAs handelsforhandlinger.

EFTA-parlamentarikerkomiteen valgte i 2023 å se nærmere på betydningen av EUs nye strategi for økonomisk sikkerhet spesielt, hvor ambisjonen om åpne markeder og aktiv industri- og handelspolitikk kombineres med defensive handelsinstrumenter for å beskytte det indre marked. Målet er å gjøre seg mindre avhengig av enkelte land og markeder og å bruke handels- og industripolitikken proaktivt for å diversifisere tilgang på mineraler og andre kritiske råvarer. Det er også en målsetting å produsere mer selv, som del av både den grønne og den digitale omstillingen.

EUs respons på den amerikanske subsidiepakken Inflation Reduction Act (IRA), EUs nye globale investeringsprogram «Global Gateway» og EUs nye lovgivning for kunstig intelligens var også viktige temaer i ulike møter. Det samme var EØS- og EFTA-landenes holdninger til nye EU-lover for strategiske mineraler og nullutslippsteknologier. Begge lover er ansett som EØS-relevante av EU, og som avgjørende for å gjøre seg mindre avhengig av enkeltmarkeder og enkeltregimer for viktige råstoffer og avgjørende teknologi. Dette var også tema i flere møter i Europautvalget på Stortinget, hvor planer for et nytt grønt industripartnerskap med EU sto sentralt.

Det er ikke nytt at EU som følge av den geopolitiske situasjonen tenker mer helhetlig og enhetlig. EU har lenge utviklet mer overordnet politikk. Utviklingen er imidlertid enda tydeligere nå enn tidligere, og dette kan by på både utfordringer og nye muligheter i EØS-samarbeidet. Både i EFTA-møter utenlands i 2023 og i møter i Europautvalget og i EU/EØS-debatter på Stortinget ble

dette diskutert. At regelutviklingen i tillegg er mer omfattende og utvikler seg mye raskere enn før, gjør at det også kan være enda vanskeligere å identifisere hva som er EØS-relevant og å holde tritt med utviklingen.

Den geopolitiske utviklingen og globale konkurransekraften påvirker også hvordan EFTA-landene forhandler sine handelsavtaler. I 2023 sto særlig forhandlinger med India, Mercosur-landene³ og ulike ASEAN-land sentralt i EFTA-parlamentarikerkomiteens møter med EFTAs ministre. India ble også spesielt vektlagt gjennom et arbeidsbesøk med EFTA-parlamentarikerkomiteen til New Delhi og Mumbai i april. I februar hadde komiteen også møter med representanter for WTO og UNCTAD (FN-konferansen om handel og utvikling) i Genève for å se nærmere på utfordringene i det multilaterale handelssystemet.

Sentrale EØS-saker i 2023 var konkrete rettsaker innenfor energi og klima, et forslag fra EU om nytt indremarkedsinstrument med formål om å opprettholde den frie bevegelsen og sikre forsyningskjeder også i fremtidige kriser, og et forslag om forbud mot omsetning av produkter som er laget ved tvangsarbeid. Det sistnevnte forslaget medførte også at delegasjonsleder Trine Lise Sundnes ble invitert til å delta i et digitalt møte med relevant fagkomité i Europaparlamentet og representanter for nasjonale parlament i EU.

Delegasjonens planer for 2024

I 2024 vil valg til nytt Europaparlament og utnevning av ny Europakommisjon være viktig. Delegasjonen vil bl.a. vurdere hvordan det skal etableres kontakt med nye medlemmer av Europaparlamentet, med mål om økt deltakelse i felles EØS-møter.

I 2024 vil delegasjonen også markere at det er 30 år siden EØS-avtalen trådte i kraft. Dette vil kunne avstedkomme refleksjoner og diskusjoner om den videre utviklingen av det indre markedet, også i lys av fjorårets diskusjoner om global konkurransekraft og betydningen av denne for EØS-samarbeidet. Samarbeidet med EU om håndteringen av krigen i Ukraina vil også fortsette å være et helt sentralt tema.

Hva EFTAs handelspolitikk angår, vil Mercosur være et hovedfokus for delegasjonen i 2024. Det planlegges et arbeidsbesøk for EFTA-parlamentarikerkomiteen til Argentina og Brasil i mars, i forbindelse med de pågående handelsforhandlingene mellom EFTA og Mercosur.

I januar vil delegasjonen holde et seminar om EUs skogpolitikk og betydningen av denne for Norge. Høsten 2024 vil Stortinget være vertskap for et EØS-parlamentarikermøte med Europaparlamentet.

Oslo, den 23. januar 2024

Trine Lise Sundnes
delegasjonsleder

3. Argentina, Brasil, Paraguay og Uruguay

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling (PACE) for 2023

Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for valgperioden 2021–2025 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Ingjerd Schie Schou (H), leder	Linda Hofstad Helleland (H)
Lise Christoffersen (A), nestleder	Geir Inge Lien (Sp)
Jone Blikra (A)*	Lise Selnes (A)
Lisa Marie Ness Klungland (Sp)	Ingvild Wettrhus Thorsvik (V)
Morten Wold (FrP)	Andreas Sjalg Unneland (SV)

*Jone Blikra erstattet Even Eriksen 5.oktober 2023.

Komitevervene er fordelt som følger:

Komité	Medlem	Varamedlem
Den faste komité	Ingjerd Schie Schou	Lise Christoffersen
Komiteen for politiske saker	Ingjerd Schie Schou	Lise Christoffersen
Komiteen for flyktninge- og befolknings spørsmål	Lise Selnes	Jone Blikra
Komiteen for juridiske saker og menneskerettigheter	Ingvild Wettrhus Thorsvik	Morten Wold
Komiteen for kultur, vitenskap, utdanning og media	Linda Hofstad Helleland	Geir Inge Lien
Komiteen for likestillingsspørsmål	Jone Blikra	Andreas Sjalg Unneland
Komiteen for sosial-, helse- og bærekraftig utvikling	Lisa Marie Ness Klungland	Linda Hofstad Helleland
Komiteen for overvåking av medlemskapsforpliktelse	Lise Christoffersen	
	Morten Wold	
Komiteen for prosedyreregler og immunitet	Ingjerd Schie Schou	
Komiteen for valg av dommere til Den europeiske menneskerettsdomstolen	–	Ingvild Wettrhus Thorsvik

Generelt

Europarådet og Europarådets parlamentarikerfor- samling (PACE) ble opprettet i 1949 og har i dag 46 medlemsland. Forsamlingens formål er å styrke menneskerettighetene, demokrati og rettsstaten i medlemslandene. PACE består av totalt 306 medlemmer (og 306 varamedlemmer) fordelt på ni fagkomiteer og flere underkomiteer. PACE gjennomfører fire årlige delsesjoner og tre årlige møter i den faste komité. PACE har fem politiske grupper: 1) Group of the European People's Party (EPP/CD), 2) The Socialist, Democrats and Greens Group (SOC), 3) European Conservatives (EC), 4) Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE) og 5) United European Left (UEL). Forsamlingens president velges for ett år, med mulighet og sedvane for gjenvalg én gang.

PACE vedtar resolusjoner og anbefalinger til medlemslandenes parlamenter og regjeringer og Europarådets ministerkomité. PACE overvåker også medlemslandenes overholdelse av medlemskapsforpliktelsene og gjennomfører valgobservasjoner. Parlamentarikerfor- samlingen velger Europarådets generalsekretær, Euro- parådets menneskerettighetskommissær og dommerne til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen

(EMD). Den deltar også aktivt i prosessen med å utnevne medlemmer til Europarådets komité for forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (CPT).

Fra Stortingets delegasjon deltar både faste medlemmer og varamedlemmer aktivt i arbeidet.

Hovedsaker i 2023

Årets viktigste hendelse for Europarådet var toppmøtet for stats- og regjeringssjefer i Reykjavik i mai. PACE tok initiativ til et slikt toppmøte etter Russlands angrep mot Ukraina, og var også en sentral pådriver for at møtet – som ble historiens fjerde europarådstoppmøte – faktisk ble gjennomført. Målet med toppmøtet var at medlemslandene på nytt skulle slutte opp om, og forplikte seg til, Europarådets grunnleggende verdier – menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper. Dette er avgjørende for å snu den negative utviklingen i Europa på alle disse tre områdene.

PACE bidro også aktivt til utformingen av møtets agenda, som til slutt fikk tre hovedpunkter: 1) sikre fornyet oppslutning om Europarådets grunnleggende verdier og kjerneoppgaver, 2) sikre fortsatt sterk støtte til Ukraina i den pågående krigen, blant annet med opp-

rettelse av et register over krigsskader forårsaket av Russland, og 3) ruste organisasjonen til å håndtere nye utfordringer for menneskerettighetene som klimaendringer, andre miljøutfordringer og ny teknologi (herunder kunstig intelligens).

Etter toppmøtet har PACE arbeidet for oppfølging av slutterklæringen (Reykjavik-erklæringen) i medlemslandene. Forsamlingen har hatt et særlig fokus på at medlemslandenes regjeringer må styrke Europarådet som organisasjon og som den viktigste forsvareren av menneskerettighetene i Europa. PACE verdsatte derfor at Europarådets budsjett ble økt med 12 prosent fra 2023 til 2024, noe som var den første reelle budsjettøkningen for Europarådet på 17 år. Ingjerd Schie Schou (H) hadde ansvar for å utforme parlamentarikerforsamlingens budsjettinnspill til ministerkomiteen og Europarådets regjeringsledd.

Russlands krigføring i Ukraina preget parlamentarikerforsamlingens agenda også i 2023. Gjennom året har PACE debattert flere konkrete sider ved krigen og hatt fokus på at krigsforbrytelser og menneskerettighetsbrudd må bli dokumentert og få politiske og rettslige konsekvenser. Også Europarådets menneskerettighetskommissær Dunja Mijatović understreket i sin årsrapport at Russland må holdes ansvarlig for sine ugjerninger. Foruten etableringen av et krigsskaderegister, som ble vedtatt under toppmøtet i Reykjavik, har PACE også gjentatte ganger tatt til orde for at det også bør opprettes en egen krigsforbryterdomstol for Ukraina.

Tvungen forflytning av ukrainske barn til Russland og russiskstyrte områder var et annet viktig tema for parlamentarikerforsamlingen i 2023. Det ble opprettet en adhoc-komité for å se spesielt på dette svært alvorlige menneskerettighetsbruddet.

Gjennom 2023 har PACE også arbeidet for å styrke støtten til demokratiske krefter, politisk opposisjon og sivil samfunn i både Russland og Belarus. I den nordisk-baltiske kretsen har spesielt Belarus stått i fokus, og delegasjonene tok et felles initiativ til å anmode sine regjeringer om støtte til PACEs samarbeidsprosjekt med belarusiske demokratiske krefter. Initiativet resulterte i et norsk bidrag på 10 000 euro i 2023.

På grunnlag av en rapport utarbeidet av Linda Hofstad Helleland (H), kom PACE også med en sterk oppfordring til IOC om å utestenge russiske og belarusiske utøvere fra OL i Paris i 2024.

Kosovos søknad om medlemskap i Europarådet og den spente situasjonen mellom Kosovo og Serbia var

også høyt på agendaen for Stortingets delegasjon i 2023. Delegasjonen er positiv til at Kosovo blir medlem av Europarådet, og gjennomførte en studiereise til landet i september 2023 for å få bedre innsikt i status for rettsstaten, demokratiet og menneskerettighetene. Hvorvidt Kosovo vil nå sin ambisjon om å få søknaden om medlemskap behandlet under ministermøtet i mai 2024, er foreløpig usikkert.

Situasjonen i Nagorno-Karabakh og forholdet mellom Armenia og Aserbajdsjan var gjenstand for flere debatter i PACE i 2023, særlig i etterkant av Aserbajdsjans blokkering av Lachin-korridoren i april og den påfølgende humanitære krisen. Som én av PACEs to rapportører på Aserbajdsjan besøkte Lise Christoffersen (A) landet to ganger i løpet av 2023.

I sin årsrapport påpekte Europarådets menneskerettighetskommissær Dunja Mijatović at svekkelsen av menneskerettighetene i Europa fortsetter. Mijatović pekte spesielt på Russlands aggresjonskrig i Ukraina, behandlingen av asylsøkere, flyktninger og migranter, samt intoleranse og hat mot LHBTI-personer. Handlingsrommet for sivil samfunn og menneskerettighetsforkjempere fortsetter å krympe. Situasjonen til menneskerettighetsforkjemperen Osman Kavala, som er fengslet i Tyrkia, er et konkret eksempel som PACE har hatt stort fokus på. Forsamlingen har gjentatte ganger vist til dommen i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) som slår fast at Kavala må løslates umiddelbart, og krevd at Tyrkia følger opp dette.

Både Aserbajdsjans menneskerettighetsbrudd i Nagorno-Karabakh og Tyrkias manglende etterfølgelse av EMDs pålegg i Kavala-saken ble av parlamentarikerne i Europarådet ansett som så alvorlig at det på den siste delsesjonen i 2023 ble vedtatt å vurdere om dette skulle få konsekvenser for disse landenes deltakelse i arbeidet i PACE i 2024.

Delegasjonens planer for 2024

Lise Christoffersen (A) vil i 2024 fortsette sitt arbeid som rapportør på Aserbajdsjan, og Linda Hofstad Helleland (H) vil fortsette som temarapportør for vitenskap og teknologi. Stortinget skal videre være vertskap for møte i PACEs politiske komité i slutten av mai, og vil benytte anledningen til også å markere Europarådets 75-årsjubileum. Medlemslandenes oppfølging av Reykjavik-erklæringen vil også være et viktig fokus for PACE og Stortingets delegasjon i 2024.

Oslo, den 23. januar 2024

Ingjerd Schie Schou
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid for 2023

Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid for perioden 2021–2025 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Lars Haltbrekken (SV), leder	Alfred Jens Bjørlo (V)
Willfred Nordlund (Sp), nestleder	Hårek Elvenes (H)
Øystein Mathisen (A)	Liv Kari Eskeland (H)
Marianne Sivertsen Næss (A)	Bengt Fasteraune (Sp)
Bengt Rune Strifeldt (FrP)	Geir Jørgensen (R)
Bård Ludvig Thorheim (H)	Tove Elise Madland (A)

Generelt

Global oppvarming fører til store endringer i nord, med betydelige konsekvenser både for folk som bor der, og for naturen. Polhavet er mer åpent og tilgjengelig for blant annet skipsfart, ressursutnyttelse og turisme. Klimaendringene har ført til omfattende skogbranner i den arktiske regionen. Skogbrannene i Canada, Alaska og Sibir har hatt dramatiske konsekvenser for luftkvaliteten, biodiversitet og mennesker, og fører til store utslipp av klimagasser. Høyere temperaturer fører til tørre terreng, mer vind og flere lynnedslag som antenner flere branner.

Samtidig har vi sett en økt politisk interesse for Arktis og nordområdene, både i de arktiske landene og i det internasjonale samfunnet for øvrig. Flere og flere land ønsker å drive forskningsvirksomhet i regionen. Effekten av klimaendringene i Arktis er det forskningsfeltet som engasjerer flest land. Temperaturen i Arktis stiger fire ganger fortere enn det globale gjennomsnittet.

Russlands fullskalainvasjon av Ukraina 24. februar 2022 førte til at det arktiske samarbeidet ble satt på pause. Norge overtok lederskapet i Arktisk råd fra Russland den 11. mai 2023. Etter dette har samarbeidet mellom de åtte medlemslandene til en viss grad blitt gjenopptatt. Det er møter på embetsnivå, men ikke på politisk nivå. Forskere og eksperter kan møtes i arbeidsgruppene, og urfolkssamarbeidet er gjenopptatt. Parlamentarikersamarbeidet er fremdeles på pause, men medlemmene treffes til uformelle møter og konferanser uten Russland.

Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid arbeider for å øke Stortingets oppmerksomhet om utviklingen i Arktis, og spiller en aktiv rolle i Den arktiske parlamentarikerkomiteen (SCPAR – Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region). SCPAR består av folkevalgte fra Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige, USA og Europa-parlamentet. Lederen av Stortingets arktiske delegasjon inngår i SCPAR, som normalt møtes 3–4 ganger i året.

Hovedsaker i 2023

Delegasjonen har i 2023 hatt utstrakt kontakt med kolleger fra USA. Et hovedtema har vært mineraler og gruvevirksomhet i nord. Det er stort behov for mineraler til teknologi og til det grønne skiftet mer generelt. Mange vestlige land ønsker å redusere avhengigheten av land som Kina og Russland når det gjelder mineraler. De arktiske områdene er rike på mineraler, samtidig som de deler mange av de samme utfordringene knyttet til ivaretagelse av natur og urfolksrettigheter. Dette vil bli fulgt opp som et viktig tema på den arktiske parlamentarikerkonferansen i Kiruna 20.–22. mars 2024.

Delegasjonsmedlemmene Willfred Nordlund, Bård Ludvig Thorheim og Øystein Mathisen hadde møter i Washington D.C. 18.–20. september 2023. Tema for disse møtene var mineraler, nærmere bestemt Norges adgang til å selge mineraler til det amerikanske markedet. Som en følge av den såkalte «Inflation Reduction Act» (IRA) trenger Norge en avtale med USA for å selge mineraler til batteriproduksjon. Delegasjonen hadde blant annet møter i Senatet og Representantenes hus, med National Security Council og med det norsk-amerikanske handelskammeret.

Delegasjonen har vært vertskap for middager og møter med amerikanske politikere som har vært på besøk i Norge. Nestleder Willfred Nordlund var blant annet vert for en middag med senator Murkowski under konferansen «Arctic Frontiers» i Tromsø i januar 2023.

Delegasjonsleder Lars Haltbrekken representerte delegasjonen på flere møter i det internasjonale arktiske parlamentarikersamarbeidet. Blant annet deltok han på et møte i Washington D.C. 24.–27. april 2023 der hovedtema var USAs arktiske politikk, det videre arbeidet i den arktiske parlamentarikerkomiteen og det kommende norske lederskapet i Arktisk råd. Under Haltbrekkens opphold i Washington D.C. var den norske ambassaden, i samarbeid med Fulbright Arctic Initiative, vertskap for et arrangement hvor unge forskere diskuterte fremtidig arktisk samarbeid med parlamentari-

kerkomiteens leder Aaja Chemnitz (Grønland/Danmark) og nestleder Lisa Murkowski (USA).

Delegasjonsleder Lars Haltbrekken og nestleder Willfred Nordlund deltok på et møte i parlamentarikerkomiteen i Egilsstaðir på Island 16.–18. oktober 2023, hvor samarbeid og norsk lederskap av Arktisk råd igjen var et hovedtema. Haltbrekken og Nordlund deltok deretter på konferansen «Arctic Circle» i Reykjavik sammen med delegasjonsmedlem Marianne Sivertsen Næss.

Under Arendalsuka 2023 var delegasjonen involvert i flere Arktis-relaterte arrangement gjennom det såkalte «Nordområdepartnerskapet». I dette partnerskapet deltar næringsliv, akademia og organisasjoner, og det arrangeres debatter i lavvoen til Internasjonalt reindriftssenter. Delegasjonsmedlemmene Haltbrekken, Thorheim og Sivertsen Næss deltok alle i debatter i lavvoen i løpet av uka. Lederen av Den arktiske parlamentarikerkomiteen, Aaja Chemnitz fra det danske Folketinget, var invitert som gjest og deltok på flere arrangementer i løpet av Arendalsuka.

Nordområdedialogen mellom Stortingets arktiske delegasjon og utenriksministeren fant sted 12. juni og

19. desember 2023. Dialogen er en arena for uformell informasjonsutveksling om samarbeidet og utviklingen i nord. Ledelsen i Stortingets øvrige internasjonale delegasjoner inviteres til å delta. Blant temaene som ble tatt opp var norsk lederskap i Arktisk råd, samarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland i nord, mineralproblematikken og den økende globale interessen for den arktiske regionen.

Delegasjonens planer for 2024

Delegasjonen vil delta på en internasjonal parlamentarikerkonferanse i Kiruna 20.–22. mars 2024. Delegasjonen vil besøke Trondheim i februar og Bodø i april, samt gjennomføre en delegasjonsreise der hovedtema trolig vil være sterkere regionalt samarbeid på tvers av landegrensene nord i Norden.

Videre ønsker delegasjonen å fortsette sitt engasjement i nordområdepartnerskapet under Arendalsuka, og delta aktivt på nasjonale og internasjonale arrangementer knyttet til utviklingen i nord.

Oslo, den 23. januar 2024

Lars Haltbrekken
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2023

Stortingets delegasjon til NATO PA for valgperioden 2021–2025 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Trond Helleland (H), leder	Kari Elisabeth Kaski (SV)
Sverre Myrli (Ap), nestleder	Bjørnar Moxnes (R)**
Bengt Fasteraune (Sp)	Tellef Inge Mørland (A)
Anette Trettebergstuen (A)*	Per Martin Sandtrøen (Sp)
Erlend Wiborg (FrP)	Ine Eriksen Søreide (H)

*Anette Trettebergstuen erstattet Lubna Bobby Jaffery 5. oktober 2023

**Bjørnar Moxnes erstattet Seher Aydar 17. oktober 2023

Komitevervene er fordelt som følger:

Komite	Medlemmer
Political Committee	Sverre Myrli og Ine Eriksen Søreide
Defence and Security Committee	Trond Helleland og Bjørnar Moxnes
Committee on the Civil Dimension of Security	Bengt Fasteraune og Tellef Inge Mørland
Economics and Security Committee	Anette Trettebergstuen og Per Martin Sandtrøen
Science and Technology Committee	Erlend Wiborg og Kari Elisabeth Kaski
Mediterranean and Middle East Special Group	Erlend Wiborg
Ukraine-NATO Interparliamentary Council	Sverre Myrli

Generelt

NATOs parlamentarikerforsamling er en internasjonal organisasjon for parlamentarikere fra NATOs medlemsland. NATO PA er ikke en del av NATO, og har ingen formell beslutningsmyndighet overfor alliansen. Forsamlingen er likevel et viktig bindeledd mellom NATO og medlemslandenes parlamenter. Som ledd i arbeidet vedtar forsamlingen resolusjoner (anbefalinger) rettet til Det nordatlantiske råd (NAC), og til medlemslandenes regjeringer og nasjonalforsamlinger. NATOs generalsekretær taler vanligvis under forsamlingens sesjoner og gir skriftlige svar på forsamlingens resolusjoner.

NATOs 31 medlemsland er representert i NATO PA, i tillegg til 14 assosierte land og 8 nasjonale observatørdelegasjoner. I tillegg har Europaparlamentet, OSSEs parlamentarikerforsamling (OSSE PA) og Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE) observatørstatus i NATO PA.

NATO PA møtes til en høst- og en vårsesjon, der høstsesjonen – «årlig sesjon» – er forsamlingens viktigste årlige arrangement. I tillegg organiseres det en rekke studiereiser og konferanser. Gjennom arbeidet i NATO PA får medlemmene innsikt i viktige sikkerhetspolitiske spørsmål, og det transatlantiske samarbeidet som alliansen er bygget på. Kunnskapen kommer Stortinget til nytte gjennom arbeid i komiteer og i debatter.

Hovedsaker i 2023

Russlands krigføring i Ukraina fortsatte å dominere NATO PAs dagsorden i 2023. Krigen var tema på nær sagt alle forsamlingens møter. Det ble vedtatt en rekke Ukraina-relaterte resolusjoner, blant dem om viktigheten av fortsatt støtte, om behovet for å straffe krigsforbrytelser, og om å støtte gjenoppbyggingen av landet.

Mot slutten av året ble det stadig tydeligere at krigen i Ukraina vil bli langvarig. Samtidig hersket det økende bekymring for at tiltakende krigstretthet hos det vestlige publikum kunne få konsekvenser for den økonomiske og militære støtten til Ukraina. Hamas' terrorangrep mot Israel 7. oktober, og den påfølgende krigen i Gaza, førte dessuten til at den globale oppmerksomheten i noen grad beveget seg vekk fra Ukraina-krigen. Mot slutten av året hadde NATO PA derfor et stadig sterkere fokus på viktigheten av å opprettholde støtten til Ukraina uten noen form for reduksjon eller kompromiss. Forsamlingen fortsatte også å ha tett kontakt med ukrainske myndigheter og parlamentarikere.

I første del av året hadde NATO PA et sterkt fokus på forberedelsene til NATO-toppmøtet i Vilnius i juli. Forsamlingen uttrykte sterk støtte til det som er NATOs største satsing på kollektivt forsvar på flere tiår, og oppfordret medlemslandene til å fortsette å øke både forsvarsbudsjetter og våpenproduksjon. NATO PAs president frem til oktober 2023, franske Joëlle Garriaud-Maylam, deltok og talte på toppmøtet i Vilnius. Her uttrykte hun blant annet støtte til vedtaket om at 2 prosent av BNP heretter skal være et minimum for forsvars-

bevilgninger i NATOs medlemsland, og ikke bare et mål landene bør strekke seg etter.

Blant andre viktige tema for NATO PA i 2023 var Kinas globale rolle i lys av Russlands krig mot Ukraina, sikkerhet i Svartehavet og Østersjøen, beskyttelse av kritisk maritim infrastruktur, kamp mot desinformasjon og betydningen av kunstig intelligens og annen ny teknologi for NATOs forsvarsevne.

Stortingets delegasjon var i 2023 vertskap for det årlige vårmøtet i NATO PAs Standing Committee, som består av NATO PAs president, visepresidenter, generalsekretær, delegasjonsledere og -nestledere. Møtet fant sted i stortingssalen søndag 26. mars med ca. 100 deltakere. Møtet ble en god anledning til å fremheve norske bidrag til NATO og Ukraina. Statsminister Jonas Gahr Støre stilte på møtet og gav deltakerne en god og omfattende orientering om norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Finland ble medlem av NATO i april, men ved slutten av året hadde Tyrkia og Ungarn fortsatt ikke ratifisert Sveriges søknad. Gjennom året ble den tyrkiske og ungarske delegasjonen utsatt for en rekke sterke oppfordringer, herunder fra den norske delegasjonen, om å bidra til fortgang i ratifikasjonsprosessen.

Under høstsesjonen i København i oktober ble Michał Szczerba fra Polen valgt til ny president i NATO PA, etter at Joëlle Garriaud-Maylam hadde kunngjort at hun ikke stilte til gjenvalg i det franske senatet. I sine første

måneder som president senhøsten 2023 videreførte Szczerba i hovedsak tidligere presidenters argumentasjon for støtte til Ukraina, satsing på kollektivt forsvar og opprettelse av et senter for demokratisk motstandskraft i NATO-hovedkvarteret.

Den norske delegasjonen deltok aktivt på NATO PAs hovedaktiviteter, herunder på vårsesjonen i Luxembourg, høstsesjonen i København og NATO PAs årlige Transatlantisk Forum i Washington D.C. i desember. I tillegg deltok enkeltmedlemmer på en rekke studiereiser i regi av sine respektive fagkomiteer. Blant annet deltok Per Martin Sandtrøen på en fagkomitéreise til Australia (Canberra og Sydney) i november, der hovedtema var sikkerhetssituasjonen i Asia og Stillehavsregionen.

Delegasjonens planer for 2024

I anledning at det våren 2024 vil være 75 år siden NATO ble opprettet, vil delegasjonen gjennomføre en studiereise til USA (Washington D.C., Norfolk og Tampa) fra 14. til 18. april. Fokus for denne studiereisen vil være det norsk-amerikanske forsvarssamarbeidet både i NATO og bilateralt. Det forventes også bred deltakelse fra den norske delegasjonen på vårsesjonen i Sofia i mai og på høstsesjonen i Montreal i november. I tillegg forventes det også aktiv deltakelse fra den norske delegasjonen på flere fagkomitéreiser i det kommende året.

Oslo, den 23. januar 2024

Trond Helleland
delegasjonsleder

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2023

Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for valgperioden 2021–2025 består av følgende representanter:

Medlemmer	Varamedlemmer
Siv Mossleth (Sp), leder	Mahmoud Farahmand (H)
Bård Hoksrud (FrP), nestleder	Mímir Kristjánsson (R)
Kari Henriksen (A)	Ola Borten Moe (Sp)*
Marian Hussein (SV)	Abid Raja (V)
Sverre Myrli (A)	Aleksander Stokkebo (H)
Jan Tore Sanner (H)	Terje Sørvik (A)

*Ola Borten Moe erstattet Geir Pollestad 5. oktober 2023.

Representantenes komitétilknytning i OSSE PA er som følger:

Komité	Medlemmer
Første komité (politikk og sikkerhet)	Bård Hoksrud og Sverre Myrli
Andre komité (økonomi, vitenskap, teknologi og miljø)	Siv Mossleth* og Kari Henriksen
Tredje komité (demokrati, menneskerettigheter og humanitære spørsmål)	Jan Tore Sanner og Marian Hussein**

* Siv Mossleth endret komitétilhørighet til tredje komité i oktober 2023. Samtidig tok **Marian Hussein over Mossleths plass i andre komité.

Følgende representanter hadde verv i OSSEs parlamentarikerforsamling i 2023:

Medlem	Verv
Sverre Myrli (A)	Medlem av adhoc-gruppen mot terrorisme
Aleksander Stokkebo (H)	Nestleder i OSSE PAs nettverk for unge parlamentarikere (fra februar 2023)
Kari Henriksen (A)	OSSE PAs spesialrepresentant for Sør-Kaukasus (fra august 2023)
Siv Mossleth (Sp)	Medlem av OSSE PAs støttegruppe for Ukraina (fra oktober 2023)

Generelt

OSSEs parlamentarikerforsamling (OSSE PA) ble opprettet i 1991 og har en rådgivende funksjon overfor OSSEs ministerråd. Formålet er å bidra til interparlamentarisk dialog og samarbeid, fremme utviklingen av demokrati, bidra til konfliktforebygging og konfliktløsning og etterse gjennomføringen av OSSEs vedtak.

Forsamlingen har 323 medlemmer fra 56 parlamenter. Forsamlingen spiller en sentral rolle i forbindelse med valgobservasjoner, hvor den samarbeider med OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR).

Hovedsaker i 2023

Samarbeidet i OSSE PA var også i 2023 sterkt preget av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Erklæringen fra OSSE PAs hovedsesjon i Birmingham i 2022 inneholdt en artikkel om å suspendere en deltakerstat når en annen deltakerstats territorielle integritet utfordres. I første halvdel av 2023 viste det seg at det ikke var mulig å

oppnå konsensus for å suspendere Russland. Likevel har OSSE PAs politiske støtte til Ukraina holdt seg sterk også gjennom 2023.

OSSE PAs vintermøte i februar 2023 sammenfalt med ettårsdagen for Russlands invasjon av Ukraina. Russland og Belarus deltok på møtet, ettersom Østerrike ikke har folkerettslig mulighet til å nekte dem visum og innreise. Ukrainas delegasjon var til stede i Wien, men i protest mot Russlands deltakelse deltok de ikke på selve vintermøtet. Grundige forberedelser av sesjonen og et omfattende sikkerhetsopplegg gjorde at selve gjennomføringen av møtene gikk bra. Da representanter for Russlands og Belarus' delegasjoner tok ordet, forlot den norske delegasjonen og en rekke likesinnede delegasjoner møtesalen. Den norske delegasjonsledelsen møtte Ukrainas delegasjon på ettårsdagen for invasjonen og formidlet norsk støtte.

Hovedsesjonen i juli 2023 ble avholdt i Vancouver. I motsetning til under vintermøtet i Wien, fikk de russiske og belarusiske delegasjonene ikke innreisevisum til Canada, og deltok derfor ikke. Hovedtemaet i slutterklæringen

var Russlands krig i Ukraina og krigens politiske, sikkerhetsmessige og humanitære konsekvenser. OSSE PA fordømte Russlands angrepskrig i Ukraina og omtalte krigen som en alvorlig overtredelse av Helsinki-prinsippene og Paris-charteret. Forsamlingen gav full støtte til Ukrainas uavhengighet, suverenitet og territorielle integritet, og uttrykte bekymring for krigsforbrytelser i Ukraina, ødeleggelsen av Kakhovka-demningen og situasjonen rundt atomkraftverket i Zaporizjzja. Den gav også honnør til internasjonale organisasjoner som dokumenterer brudd på internasjonal humanitærrett og som bidrar til ansvarliggjøring av krigsforbrytelser. Slutterklæringen omhandlet også en rekke andre tema, som situasjonen i Sør-Kaukasus, Belarus og Moldova, kunstig intelligens, energisikkerhet, politiske fanger, migrasjon, OSSEs institusjonelle utfordringer, godt styresett og korrupsjonsbekjempelse, plastforurensning og sivilsamfunnsdeltakelse.

Under sesjonen i Vancouver var delegasjonene fra Norge og Ukraina, i samarbeid med Den norske Hellesingforskomité, vertskap for et arrangement om hvordan man kan sikre et rettferdig rettsoppgjør i Ukraina. Arrangementet samlet om lag 50 medlemmer av OSSE PA. Noen innlegg omhandlet hvordan man kan fryse eller skattlegge russiske eiendeler. Andre var opptatt av hvordan man kan motvirke straffefrihet. Europarådets beslutning om å opprette et krigsskaderegister i mai 2023 ble ansett som en viktig milepæl.

Den norske delegasjonen la under hovedsesjonen frem et forslag til tilleggsresolusjon om støtte til demokratisk utvikling i Belarus. Resolusjonen uttrykte sterk bekymring for menneskerettssituasjonen i Belarus, og fordømte det økende antallet arrestasjoner av fredfulle demonstranter og vold og tortur i fengslene. Det ble vist til at antallet politiske fanger i Belarus er uakseptabelt høyt, og tatt til orde for at samarbeidet med den demokratiske opposisjonen må styrkes. Resolusjonen fikk bred støtte og inngår i Vancouver-erklæringen.

Under hovedsesjonen ble Pia Kauma fra Finland valgt til OSSE PAs president. I september utnevnte Kauma Stortingets delegasjonsmedlem Kari Henriksen til OSSE PAs spesialrepresentant for Sør-Kaukasus, et verv Henriksen også hadde i 2021–2022. Mandatet består i å

vurdere hvordan OSSE PA kan bidra til fred i Sør-Kaukasus.

OSSE PAs høstmøte fant sted i Jerevan i Armenia i november. Dette medførte at konflikten i Sør-Kaukasus kom høyere opp på forsamlingens dagsorden. I egenkap av sitt verv som spesialrepresentant besøkte Kari Henriksen de tre landene i regionen i forkant av høstmøtet sammen med president Kauma. Under høstmøtet uttrykte forsamlingen igjen sterk støtte til Ukraina. Delegasjonsleder Mossleth deltok også på det første fysiske møtet i en nyetablert støttegruppe for Ukraina, «Parliamentary Support Team for Ukraine».

Varamedlem Stokkebø deltok i 2023 aktivt i OSSE PAs nettverk for unge parlamentarikere. Stokkebø ble valgt til nestleder i nettverket i februar 2023. Han representerte OSSE PA på et ungdomsforum i regi av OSSE-formannskapet i Nord-Makedonia i november 2023.

Delegasjonsmedlem Myrli deltok i ad hoc-gruppen mot terrorisme i 2023. Gruppens møter omhandlet blant annet en tilleggsresolusjon om Wagner-gruppen, som ble vedtatt i Vancouver.

I 2023 sendte Stortingets delegasjon valgobservatører til tre ulike valg: parlamentsvalget i Kasakhstan i mars, president- og parlamentsvalget i Tyrkia i mai og parlamentsvalget i Polen i oktober 2023.

Delegasjonens planer for 2024

I 2024 vil krigen i Ukraina og situasjonen for opposisjonen i Russland og Belarus fortsatt være i fokus. Delegasjonen vil følge saker som har vedvarende stor betydning for Norge, som demokratiutvikling og menneskerettigheter.

Deltakelse i valgobservasjoner er sentralt for sikkerhet og demokratiutvikling. I 2024 vil OSSE PA sende observatører til flere nasjonale valg, blant annet i Aserbajdsjan, Georgia og USA, og medlemmer av Stortingets delegasjon vil trolig delta i flere av disse observasjonene.

Delegasjonen vil ellers aktivt bruke sesjonene og vervene delegasjonsmedlemmene innehar, til å fremme norske prioriteringer.

Oslo, den 23. januar 2024

Siv Mossleth
delegasjonsleder